

Αθηναϊσμός και περιφέρεια: Η περίπτωση της Ολυμπιάδας.

Του Δ. Μάρτου, από το Άρδην τ. 71, Αύγουστος- Οκτώβριος 2008.

Οι ζημιές από τη διοργάνωση της ολυμπιάδας του 2004 δεν έχουν διερευνηθεί σ' όλες τους τις διαστάσεις. Τόσο η επιλογή της ως μηχανισμού αναπαραγωγής της άρχουσας τάξης της χώρας όσο και η ιδεολογική βαρύτητα, που της προσδίδεται στο παρόν και το μέλλον του ελληνικού έθνους, επιβάλλουν έναν απολογισμό πέρα από τα πλαίσια της πολιτικής μας οικονομίας.

Επιβάλλουν να διερευνηθούν, δηλαδή, οι επιπτώσεις της σε συνάρτηση με έννοιες που καθορίζουν ευρύτερα την ταυτότητα και την ιστορική εξέλιξη του ελληνικού λαού. Στα πλαίσια βέβαια μιας παρέμβασης μόνον αποσπασματικά και επιγραμματικά μπορεί να συσχετισθεί με έννοιες όπως: ελληνισμός, Μεγάλη Ιδέα, αθηναϊσμός, νεοκλασικισμός, οριενταλισμός, παγκοσμιοποίηση, ευρωπαϊκή σύγκλιση, οικολογία κ.λπ.

Αθηναϊσμός και ελληνισμός

Μια ιδιαιτερότητα της ελληνικής πολιτείας είναι η μεγάλη βαρύτητα που έχει η πρωτεύουσά της στη δημογραφική, οικονομική, πολιτική και ιδεολογική συγκρότησή της. Η Αθήνα τείνει σχεδόν να ταυτίσει

την παρουσία της με την γεωγραφία και το νόημα της ελληνικής πολιτείας. Δεν την εκπροσωπεί απλώς, αλλά την απορροφά και την υποκαθιστά. Η δυναμική, δηλαδή, του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού είναι: «Να μην υπάρχουν Θεσσαλοί, Κρήτες, Μυτιληναίοι και να γενούμε όλοι πολίται Αθηναίοι», όπως σατίριζε ο Γεώργιος Σουρής, στα 1900 περίπου, την απορρόφηση του έθνους από την πρωτεύουσά του. Γνωρίζουμε ότι στην Αθήνα είναι συγκεντρωμένο το 40% του πληθυσμού, πάνω από το μισό της βιομηχανικής απασχόλησης και των τριτογενών απασχολήσεων, πάνω από το 40% των δημοσίων επενδύσεων γίνεται στην Αττική, το 95% του εξωτερικού εμπορίου και το 56% του εσωτερικού γίνεται από Αθήνα-Πειραιά, καθώς επίσης και το 95% αφορά την εγκατάσταση των διεθνών εταιρειών. Είναι το απόλυτο κέντρο των αποφάσεων και των δραστηριοτήτων που αφορούν τη χώρα. Καμιά ενέργεια εθνικής σημασίας δεν μπορεί να λάβει χώρα σε άλλη πόλη. Οι έννοιες της «άνισης ανάπτυξης» και της «αποκέντρωσης» δεν είναι πλέον ικανές να ερμηνεύσουν και ν' αντιμετωπίσουν αυτήν τη χωροταξική ανωμαλία.

Πρέπει να θυμηθούμε ότι η θέση της Αθήνας στην εθνική γεωγραφία και ταυτότητα δεν είναι προέκταση εγχώριων κοινωνικό-οικονομικών δυνάμεων, αλλά ξένων. Η Αθήνα ενείχε πάντοτε θέση μερικού, περιφερειακού στοιχείου, όχι όλου και κεντρικού, στην συνείδηση των Ελλήνων, μέχρι να την καταστήσει απόλυτο κριτήριο εθνικότητας και νέο κέντρο του ελληνισμού η δυτικοευρωπαϊκή αποικιοκρατία.

Η τιθάσευση του επαναστατικού δυναμικού και των προοπτικών του ελληνισμού (μεγάλο έθνος-κράτος με κέντρο την Κωνσταντινούπολη, αντίπαλο στις γεωπολιτικές επιδιώξεις των μεγάλων δυνάμεων) προσδιόρισε τη στάση των μεγάλων δυνάμεων απέναντί του. Η βασική τους στόχευση ήταν να αποδομήσουν την εθνική ιδεολογία των Ελλήνων, δηλαδή τη Μεγάλη ιδέα. Η Μεγάλη Ιδέα ήταν, στην επαναστατική της εκδοχή, ένα ιδεολογικό σύστημα που κατέγραψε την κοινή θέληση όλων των δυνάμεων και των επαρχιών του ελληνισμού να απελευθερωθούν από τη σουλτανική εξουσία, αλλά κατέγραφε επίσης και την ισοτιμία δικαιωμάτων τους σ' ένα νέο μεγάλο ελληνικό κράτος. Αυτά αποκρυσταλλώθηκαν στις επαναστατικές συνελεύσεις της Επιδαύρου(1822) και της Τροιζήνας(1827). Οι Έλληνες προσδιόριζαν ως μελλοντική πρωτεύουσά τους την Κωνσταντινούπολη και ενίοτε τη Θεσσαλονίκη (αστική τάξη Μακεδονίας-Θεσσαλίας, Ρήγας) και τη Σμύρνη (εφοπλιστική τάξη

Ιωνίας, Κοραής). Στα πλαίσια της ελλαδικής γεωγραφίας (όρια του 1830) οι Έλληνες πρότειναν ως προσωρινή πρωτεύουσα τον Ισθμό και όχι την Αθήνα.

Το περιεχόμενο της Μεγάλης Ιδέας άρχισε να διαφοροποιείται με το «κίνημα της πρωτεύουσας» (3η Σεπτεμβρίου 1843) και την εθνοσυνέλευση της Αθήνας του 1844. Τότε μεταλλάχθηκε σε συστατικό του αθηναϊσμού, αφού προσδιόριζε πλέον πολιτικές στρατηγικές για την εδαφική επέκταση του ελληνικού κράτους και με βάση τις ανάγκες αναπαραγωγής της νέας άρχουσας τάξης, που είχε αθηνοκρατικά χαρακτηριστικά, αφού διέμενε στην Αθήνα και αναπαραγόταν μέσω του κρατικούπαλληλικού δικτύου.

Με τη δημιουργία του ελληνικού κράτους, το 1830, υπό την πίεση και τις υποδείξεις των δυτικών κρατών και με πολιτικό υποκείμενο τους Βαυαρούς και Δυτικοευρωπαίους νεοκλασικιστές, επιδιώχθηκε να κατασκευαστεί μια εθνική- κρατική οντότητα, η οποία θα μπορούσε να αντιπροσωπεύσει τους εκάστοτε συσχετισμούς δύναμης των Δυνάμεων της «Προστασίας» και τις επιδιώξεις των στην Ανατολή. «Η Ευρώπη ...συνέστησε το Ελληνικόν βασίλειον αποτελέσασα αυτό τρόπον τινά την προσθοφυλακήν της νέας προόδου κατά την Ανατολή», έγραφε μια γαλλική εφημερίδα της εποχής εκείνης.

Οι οργανικοί διανοούμενοι του νεοσύστατου κράτους συνέλαβαν μια εθνική ιδεολογία που χρησιμοποίησε ως πηγή την αρχαία Ελλάδα και ιδίως την Αθήνα του Ε΄ π.Χ. αιώνα. Αυτή, βέβαια, η πηγή ήταν επιτηδευμένη εντός των πολιτικών και πολιτιστικών αναγκών των κοινωνιών της Δυτικής Ευρώπης και επιτηρούνταν από τους διανοούμενους και τους θεσμούς της Δύσης. Αυτούς λοιπόν τους κανόνες, τους θεσμούς και τα σχήματα, που κάνουν ευκρινή την κυριαρχία και την ηγεμονία των Δυτικοευρωπαίων στο χώρο του ελληνισμού, ονομάζουμε αθηναϊσμό. Ο αθηναϊσμός είναι, δηλαδή, πλέγμα πολιτικών, ιδεολογικών, αισθητικών και γεωγραφικών κανόνων που ρυθμίζουν τις σχέσεις της Δύσης με τον ιστορικό χώρο του Ελληνισμού, είναι η Δυτικοευρωπαϊκή άποψη για τον ελληνισμό.

Ο αθηναϊσμός, όμως, προσκόμιζε στην εθνοποιητική διαδικασία μια υπονομευτική και ανέντιμη στάση, αφού η ηγεμονία της υπό διαμόρφωση άρχουσας αθηναϊκής τάξης προϋπέθετε την αποδυνάμωση της ακτινοβολίας (έλξης) των άλλων αστικών κέντρων και την ήττα των εθνικοαπελευθερωτικών πρωτοβουλιών του υπόδουλου ελληνισμού.

Από την άλλη, υπήρξε μια αυτόχθονη παραγωγή ιδεολογίας, που ήθελε να χρησιμοποιήσει τον νεοκλασικισμό και γενικότερα τις δυτικοευρωπαϊκές απόψεις για τον ελληνισμό ως εργαλεία για τον εμπλουτισμό και τη διόρθωση της αυτόχθονης εθνοποιητικής ιδεολογίας, καθώς και την προσαρμογή της στον διεθνοποιημένο πλέον κόσμο, που αναδείκνυε η αποικιοκρατία και το διεθνές εμπόριο. Αυτή η εγχώρια εθνοποιητική ιδεολογία, η οποία προσέγγιζε την αρχαιότητα μέσω της βυζαντινής εμπειρίας, ονομάστηκε από τους λόγιους ελληνισμός -ρωμιοσύνη και καθόριζε ένα διαφορετικό θεσμικό, γεωγραφικό και αισθητικό πλαίσιο για το εκκολλαπτόμενο έθνος -κράτος των Ελλήνων. Εντός αυτού του πλαισίου οι Έλληνες είχαν ευρύτερη γεωγραφική οπτική και συνείδηση, πιο περιφερειακή και πλουραλιστική οπτική των πηγών συγκρότησης της εθνικής τους ταυτότητας και διαφορετική οπτική για την κεντρικότητα και τη διάρθρωση του φυσικού, ιστορικού και γεωγραφικού τους χώρου. Ο αθηναϊσμός, αν και εκπροσωπούσε μια πιο συνεπή στάση απέναντι στη Δύση, εντούτοις υστερούσε, σε σύγκριση με τον ελληνισμό, ως προς την εκλογίκευση του και τη δυνατότητα διεύρυνσής του. Γιατί, περιορίζοντας την εθνική ιδεολογία και τον εθνικό χώρο στις αρχαιοελληνικές επιτηδεύσεις και μάλιστα έμμεσα, μέσω των δυτικών επεξεργασιών του, γίνεται συνεχώς άκαμπτος, σεχταριστικός και υπονομευτικός απέναντι σε κόσμους που αναζητούσαν συμπλάσεις και συμβιώσεις.

Απεναντίας, ο ελληνισμός – ρωμιοσύνη είχε μεγαλύτερη ευελιξία και δυνατότητα προσπέλασης και σύμπλασης με άλλες ομάδες των Βαλκανίων και του μικρασιατικού χώρου γιατί αναφερόταν και σε άλλα πολιτιστικά υποστρώματα, ιστορικά και γεωγραφικά πιο διευρυμένα απ' ό,τι ο αθηναϊσμός. Έτσι μπορούσε, σαν ιδεολογία του ελληνικού κράτους, να υποστηρίξει, μια πολιτική αφομοιώσιμη από ευρύτερες γλωσσικές και πολιτισμικές ομάδες.

Μέχρι το 1922, ο αθηναϊσμός και ο ελληνισμός, παρ' όλες τις συγκρούσεις μεταξύ τους, δημιουργούσαν συνθέσεις, πάντοτε όμως με μια ηγεμονία του αθηναϊσμού.

Μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) σηματοδοτήθηκε η κατάρρευση της ρωμιοσύνης-ελληνισμού και απονομιμοποιήθηκε η αναφορά σ' αυτήν ως πλαίσιο διαμόρφωσης της εθνικής ιδεολογίας. Υπάρχει πλέον μια απόλυτη κυριαρχία του αθηναϊσμού, ο οποίος θα απότελέσει και τη μόνη θεσμική πηγή διαμόρφωσης ιδεολογίας.

Ο οριενταλισμός.

Την εποχή που διαμορφωνόταν το νέο ελληνικό κράτος και η νέα εθνική ιδεολογία (1830) διαμορφωνόταν επίσης ένα ιδεολογικό σύστημα διάκρισης του κόσμου σε Ανατολή και Δύση, που ονομάστηκε οριενταλισμός (ανατολισμός). Στο σχήμα αυτό η Δύση ενείχε μια κυρίαρχη θέση έναντι της Ανατολής. Ο οριενταλισμός είναι ένας δυτικός τρόπος να αντιλαμβάνεται κανείς την Ανατολή, να την περιγράφει, να τη διδάσκει, να την αποικίζει, να τη διοικεί, να την ανασυγκροτεί και να ασκεί εξουσία πάνω της. Στη δυτική εμπειρία η Ανατολή είναι Ισλαμική και Ορθόδοξη, εξωτική, εξαχρειωμένη, ανορθολογική, δεισιδαιμονική, ενώ η Δύση θεωρείται καλαίσθητη, ενάρετη, κανονική, ορθολογική. Αυτό το σύστημα σκέψης δημιούργησε άγνοια του κόσμου της Ανατολής και ως εκ τούτου έπαρση, που εκφράζεται από διδακτισμό και αυτοεξουσιοδότηση να ορίζει η Δύση τι είναι και τι πρέπει να γίνει στην Ανατολή. Στην Ανατολή συμπεριέλαβαν και τον κόσμο του ελληνισμού. Μπορούμε να πούμε ότι ο αθηναϊσμός είναι η έκφραση του οριενταλισμού στον κόσμο του ελληνισμού.

Η Ανατολή για τους Έλληνες δεν είχε καμιά σχέση με το ιδεολογικό σχήμα που δημιούργησαν οι Δυτικοί. Γι' αυτούς ήταν «η καθ' ημάς Ανατολή», συνετή και σοφή.

Η χαμένη ευκαιρία του ελληνισμού.

Ας δούμε όμως πώς αυτές οι έννοιες και διαδικασίες επανέρχονται και σήμερα. Μετά την πτώση του διπολισμού, το 1989, προδιαγράφηκε ένας νέος ορίζοντας για τις μεγάλες δυνάμεις της Δύσης. Σηματοδοτήθηκε μια νέα γεωγραφική και δομική αναδιάταξη του ιμπεριαλισμού και μια ισχυροποίηση της οριενταλιστικής διάκρισης. Η Δύση, όπως έκανε και παλαιότερα, στήνει, υπό την ηγεμονία των Αμερικάνων τώρα, τους σταθμούς της νέας επέκτασης στην Ανατολή.

Η Ελλάδα βρισκόταν ακόμη μια φορά στο κέντρο των γεωπολιτικών συγκρούσεων και ζυμώσεων. Η πτώση του διπολισμού, που ευνοούσε τις βορειοελλαδικές πόλεις να αναπτύξουν δίκτυα επανασύνδεσης με «απαγορευμένους» γεωπολιτικούς χώρους, όπως τα Βαλκάνια και τον Εύξεινο Πόντο, η κουρδική επανάσταση, που αποδυνάμωνε τη λεγόμενη τουρκική απειλή στα ανατολικά της Ελλάδας (Θράκη, Αιγαίο), οι νέες τεχνολογίες και τα ευρωπαϊκά πλαίσια στήριξης, που ευνοούσαν την ανάπτυξη τοπικών πρωτοβουλιών μη ελεγχόμενων άμεσα από την κεντρική

διοίκηση, και η συσσωρευμένη περιφερειακή μνήμη και συνείδηση που αναδείχτηκαν μετά το 1974, απειλούσαν την εσωτερική ελληνική κοινωνικοοικονομική και οικιστική διάταξη όπως αυτή διαμορφώθηκε στα πλαίσια του αθηναϊσμού. Ανασκευαζόταν, δηλαδή, η θέση που είχαν στο νεοελληνικό πρότυπο ανάπτυξης η Μακεδονία, η Θράκη, η Ήπειρος, το ανατολικό Αιγαίο κ.λπ. ως «παραμεθόριοι», «προσοδοφόροι επαρχίαι» και «δημογραφίες λεκάνες». Οι γεωπολιτικές πιέσεις αποδυνάμωναν τη μονοκεντρικότητα της Αθήνας και αναδείκνυαν την πολυκεντρικότητα. Επανέρχονταν στο προσκήνιο η μακεδόνικη, η μικρασιατική, η βυζαντινή, η ορθόδοξη κ.ά διαστάσεις του ελληνισμού. Τις αναβάθμιζαν ως συστατικά εθνικής ιδεολογίας και ως πηγές άντλησης δημοσιοπολιτικών και αισθητικών αξιών (βλ. σχ. το ενδιαφέρον για το Βυζάντιο, τον Μέγα Αλέξανδρο, την Ορθοδοξία, το Ποντιακό, το Κυπριακό, το νέο Ανατολικό Ζήτημα κ.λπ.).

Στην απειλή λοιπόν μιας νέας γεωγραφικής και ιδεολογικής αναδιάταξης του ελληνισμού, με βάση τις περιφέρειές του και τις υποβαθμισμένες περιοχές της ιστορίας του, αντέδρασε συνολικά η άρχουσα τάξη της Αθήνας, όλοι αυτοί δηλαδή που στηρίζουν την οικονομική και πολιτική δύναμή τους στον ιδεολογικό και υλικό γιγαντισμό της. Οι Δυτικές πρεσβείες, οι διανοούμενοι, οι ηγετικές ομάδες των κομμάτων, οι γραφειοκρατίες των συνδικάτων και επιμελητηρίων (τεχνικών, εμπόρων, βιομηχάνων), τα ΜΜΕ, αλλά και οι «προοδευτικές» εφεδρείες της Αθήνας, οι οικολόγοι, οι αρχιτέκτονες, οι αρχαιολόγοι κ.ά., όλοι στρατεύτηκαν στην αγωνιώδη έκκληση περί σωτηρίας της Αθήνας, που την έκφρασε με τον πιο γλαφυρό τρόπο μια εκπρόσωπος της γενιάς του Πολυτεχνείου: «Να σωθεί η Αθήνα και αν σωθεί η Αθήνα θα σωθεί και η Ελλάδα». Απηχούσε κατά βάθος αυτή η έκκληση την αγωνία να διατηρήσει η Αθήνα την ηγεμονία της στο σώμα του ελληνισμού. Γίνονται, μετά το 1985, δεκάδες συνέδρια, ημερίδες και επιστρατεύσεις διανοομένων για να αντιμετωπιστεί η γεωπολιτική δυναμική που αμφισβητούσε τον αθηναϊσμό. Παρήχθη μια πληθώρα ιδεολογημάτων για τη «σωτηρία της Αθήνας», όπως: «Αθήνα πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης», «Χρυσή Ολυμπιάδα 1996», «Αττική SOS», «Μετρό Αθηνών», «Κοσμοδρόμιο Σπάτων», «Ένα όραμα για την Αθήνα-Διεθνές μητροπολιτικό Κέντρο» και η κορωνίδα όλων αυτών, η «Ολυμπιάδα 2004». Όλες αυτές οι επιλογές ακύρωναν τα πλεονεκτήματα που πρόσφεραν οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις στις περιφέρειες του ελληνισμού. Η Αθήνα

επαναβεβαίωσε ότι αποτελεί την κινητήριου δύναμη του ελληνικού κοινωνικού σχηματισμού, ότι τα πάντα σχηματοποιούνται και δομούνται με βάση τον συνεχή γιγαντισμό της.

Ολυμπιάδα: μια ανέντιμη επιλογή.

Η ανάληψη της ολυμπιάδας του 2004 ήταν το επιστέγασμα μιας πορείας για την επαναβεβαίωση της ηγεμονίας του αθηναϊσμού στην εθνική ταυτότητα. Ακύρωνε τη δυνατότητα αναζήτησης μιας νέας διάρθρωσης των ιστορικών παραμέτρων του ελληνικού πολιτισμού. Ως μηχανισμός νεοκλασικοποίησης της εθνικής ταυτότητας, ερχόταν να διευθετήσει τις αμφισβητήσεις ως προς τα ιδεολογικά χαρακτηριστικά του ελληνικού κράτους και να επανατοποθετήσει την Ελλάδα επί των προοπτικών του νέου οριενταλισμού της Δύσης, δηλαδή του προγεφυρώματος στις κλυδωνιζόμενες (τρομοκρατικές) κοινωνίες τις Ανατολής.

Η διοργάνωση των ολυμπιακών αγώνων παραχωρήθηκε στην Ελλάδα ακριβώς σε μια φάση που οι ΗΠΑ είχαν ανάγκη να μεταφέρουν το μέτωπο σύγκρουσης με την Ανατολή σ' ένα αμφισβητούμενο όριο, στο όριο όπου επανέρχονταν οι προβληματισμοί για μια άλλη αντιμετώπιση της Ανατολής, πέραν από τους κώδικες του οριενταλισμού και του ιμπεριαλισμού, δηλαδή επανέρχονταν οι κώδικες της «καθ' ημάς Ανατολής» και η Ανατολή ως εμπειρία του ελληνισμού. Για τους Δυτικούς έπρεπε και μπορούσε η Ελλάδα ως Αθήνα να ξαναπαίξει τον ρόλο του «πρότυπου κράτους στην Ανατολή».

Η ανάληψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων πήρε ευθύς εξαρχής τον χαρακτήρα του μηχανισμού ενσωμάτωσης της χώρας στις ιμπεριαλιστικές επιδιώξεις και επαναβεβαίωσης της δυτικοφροσύνης της. Αυτά, πρακτικά, επιτυγχάνονταν μέσω του ζητήματος της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων. Για να αποσπάσει πιστοποιητικό ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων το ελληνικό κράτος αποδέχτηκε την επιτήρηση των κοινωνικοπολιτικών δομών του από τις ξένες πρεσβείες, τις μυστικές υπηρεσίες και τις δυτικές εταιρείες ασφαλείας και «εξάρθρωσε την εγχώρια τρομοκρατία». Το καθεστώς της επιτήρησης διαψεύδει τους κομπασμούς περί κύρους, εθνικής αυτοπεποίθησης και ισχυρής χώρας.

Η Ολυμπιάδα πρόσφερε το απαραίτητο πλαίσιο ανανέωσης του αθηναϊσμού σε μια εποχή που επανέρχονταν στο προσκήνιο οι περιφερειακές δυνάμεις του ελληνισμού. Οι περιφέρειες θα δεχτούν ακόμη μια φορά την ανεντιμότητα της άρχουσας αθηναϊκής τάξης, αφού θα

υπονομευτεί η ιστορική ευκαιρία να επανακάμψουν και να προβάλουν τις δικές τους πολιτιστικές διαδρομές ή να ενισχύσουν τα οικονομικά τους δίκτυα και να επιστρέψουν στην ιστορία της ανθρωπότητας. Σε μια φάση που οι ευρωπαϊκές χώρες ενίσχυαν, στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, τις περιφέρειές τους με ολοκληρωμένα περιφερειακά προγράμματα, στην Ελλάδα η ολυμπιάδα επέβαλλε τη λογική του ολοκληρωμένου αθηναϊκού προγράμματος. Οι άλλοτε φημισμένες πόλεις της ιστορίας, οι «ερατεινοί πόλεις και πολίχναι», όπως τις αποκαλούσαν και οι Βαυαροί, είχαν καθηλωθεί σε μια αέναη σιωπή, συνεπικουρούμενη πολλές φορές και από την αδράνεια ή την αφέλεια των τοπικών διοικήσεών τους. Γιατί, αυτές αντί να αμυνθούν, ως όφειλαν, στη νέα υπερσυσσώρευση στην Αθήνα, αναδεικνύοντας αναπτυξιακά – πολιτιστικά μέτωπα και προγράμματα εξισορρόπησης των ζημιών τους, εγκλωβίστηκαν σε διαδικασίες απολογητικής στον αθηναϊσμό και διεκδίκησης πιστοποιητικών εθνικοφροσύνης από την ΟΕ του 2004.

Υπό το φως αυτών των παρατηρήσεων, η προσέγγιση των ζημιών από την διοργάνωση της Ολυμπιάδας γίνεται πληρέστερη. Η ισχύουσα πολιτική οικονομία εμμένει να μετρά τη σχέση οφέλους και ζημιών ως συνάρτηση της αύξησης του εθνικού προϊόντος και του κόστους των επενδύσεων (υλικά και εργατοώρες). Δεν υπολογίζει το πραγματικό κόστος, την πραγματική ζημιά, το κόστος της αναπλήρωσης της περιβαλλοντικής, της δημογραφικής και της περιφερειακής ζημιάς. Έχει υπολογιστεί, π.χ., το κόστος από την αναπλήρωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τη νέα συγκέντρωση πόρων και πληθυσμού στην Αθήνα; Έχει συνυπολογιστεί, στο κόστος του ολυμπιακού χωριού, το κόστος των έργων για την αναπλήρωση της ερήμωσης 100 χωριών που προκάλεσε η κατασκευή του; Έχει συνυπολογιστεί στο κόστος η ζημιά των βορειοελλαδικών πόλεων και περιφερειών από την αναστολή μιας άλλης αναπτυξιακής στρατηγικής, όπως είναι η επανασύνδεση με τα Βαλκάνια και τον Εύξεινο Πόντο; Έχουν υπολογιστεί οι επιπτώσεις στην πολιτιστική κληρονομιά από την υποβάθμιση ιστορικών διαστάσεων της, που έπρεπε να προβληθούν, ιδιαίτερα αυτά τα χρόνια, λόγω της γεωπολιτικής συγκυρίας, όπως π.χ. η μακεδονική διάστασή της; Έχει υπολογιστεί η ζημιά από την απόκλιση της Ελλάδας από τις ευρωπαϊκές χώρες, αφού επιδεινώθηκε, λόγω της Ολυμπιάδας, ο βασικότερος ευρωπαϊκός δείκτης σύγκλισης, αυτός της δημογραφικής, οικονομικής και πολιτικής σχέσης πρωτεύουσας- επικράτειας; Ενώ, για παράδειγμα, η

δημογραφική σχέση στις ευρωπαϊκές χώρες είναι πάνω από 1/6, μόνο στην Ελλάδα τείνει να γίνει 1/2.

Συμπερασματικά, η Ολυμπιάδα αποτέλεσε μια διαδικασία υπονόμησης των περιφερειακών ευκαιριών, σπατάλης των οικονομικών πόρων για την περιφερειακή ανασυγκρότηση του ελληνικού κράτους και ως εκ τούτου αποτέλεσε διαδικασία συρρίκνωσης των γεωγραφικών οριζόντων του ελληνικού πολιτισμού. Δεν υπερέβη, αλλά ανανέωσε τη διαλεκτική σχέση πάνω στην οποία οικοδομήθηκε η ελληνική κοινωνία: τη σχέση, δηλαδή, γιγαντισμός της Αθήνας / συρρίκνωση του ελληνισμού. Ως εκ τούτου αποτέλεσε μια επιλογή στον κύκλο της ανέντιμης στάσης της άρχουσας αθηναϊκής τάξης.

***Αρχιτέκτων, συγγραφέας του βιβλίου, Αθήνα πρωτεύουσα του νεοελληνικού κράτους, Εκδόσεις Γόρδιος**

Πηγή : <https://www.antibaro.gr/article/>